Het College van Burgemeester
en Wethouders
Postbus 30018
9400 RA Assen

Onderwerp: advies nieuwe Wet inburgering

Datum: 28 december 2020

Geacht college,

U heeft ons verzocht voor 1 januari 2021 een advies uit te brengen over het voorgestelde beleidskader betreffende de lokale uitvoering van de op komst zijnde nieuwe Wet inburgering. Beide raden achten het van groot belang dat er adequaat en resultaatgericht wordt ingezet op inburgering van nieuwkomers zodat zij een passende plek in onze (lokale) samenleving kunnen gaan innemen en sociaal en economisch volwaardig kunnen participeren. Daarom adviseren wij graag op dit onderwerp waarbij wij ons erg betrokken voelen.

Wij lezen in de nota een positieve benadering met goede intenties om te komen tot een werkelijk betere inburgering en participatie van nieuwkomers. Het uiteindelijke resultaat zal echter zeker afhangen van de kwaliteit van de verdere concrete aanpak en praktijk. En van de kansen die positieve maatschappelijke beeldvorming inzake inburgering en inburgeringsresultaten bieden voor acceptatie en integratie.

In een gezamenlijk werkoverleg van de PR en de RCPA op 9 december jl. heeft de contactpersoon inzake de nieuwe Wet inburgering, uw adviseur sociaal domein Wencke Gelinck, een toelichting gegeven op het nieuwe beleidskader Inburgering waarin de gemeente zich in samenwerking met de gemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo voorbereidt op de nieuwe wet. De gemeente krijgt opnieuw de regiefunctie bij het inburgeringsproces van statushouders en gezins- en overige migranten. De raden (PR en RCPA) vinden het allereerst van belang om niet alleen bij het beleidskader betrokken te worden maar ook bij de uitvoeringsfase. Het beleid is in het voorliggende concept naar ons idee nog erg algemeen en open geformuleerd, juist in de uitvoering zitten de grootste vraagstukken, die het belang van statushouders en migranten aangaan.
De raden hebben reeds afspraken gemaakt met Wencke Gelinck om verder bij het traject betrokken te worden. Uiteraard stellen wij dit zeer op prijs.

Daarbij willen de raden met nadruk wijzen op het punt dat inburgering een onderdeel is van integratie, hetgeen wij als uiteindelijk doel zien. Integratie is immers wederkerig, waar het bij inburgering nog vooral gaat om de toerusting van nieuwkomers zal in het geheel van integratie de

bestaande bevolking veel meer betrokken moeten worden. De raden vragen zich af of dit niet ook al in de nota benoemd moet worden.

Advies

Wij adviseren u in het beleidskader meer expliciet aandacht te geven aan integratie en diversiteit in het algemeen. Inburgering moet naar onze mening onderdeel zijn van een bredere op integratie gerichte visie en aanpak. Integratie kent drie pijlers: toerusting, toenadering en toegankelijkheid. Inburgering richt zich met name op toerusting van de nieuwkomer. Het mogelijk maken van toenadering en toegankelijkheid is vooral ook een samenlevingsopdracht waarin de gemeente het voortouw dient te nemen. Voor een deel gebeurt dat mogelijk vanuit de Lokale Inclusie Agenda, aandacht voor laaggeletterdheid, burger/bewonersparticipatie en het gemeentelijk antidiscriminatiebeleid.
Wij denken echter dat de gemeente hierin een meer helder en fundamenteel beleid kan formuleren. Wij zijn niet tegen doelgroepenbeleid. Zeker niet als groepen in het algemeen beleid tussen wal en schip dreigen te geraken. Naar ons idee kan specifieke aandacht voor doelgroepen nodig zijn en gezien worden als maatwerk binnen algemeen beleid.

Wij realiseren ons dat het beleidskader zich vooral richt op de aanstaande invoering en uitvoering van de nieuwe inburgeringswet, toch komt de nota op ons nog tamelijk eenzijdig over. Wij denken dat het wenselijk is dat de gemeente ook 'de andere kant', de maatschappelijke inzet, meer gaat motiveren en inschakelen.
Tegelijkertijd denken wij dat het goed is de tegenvallende resultaten van de huidige inburgering niet alleen op het conto te schrijven van de geldende Wet Inburgering, maar ook te kijken naar de gemeentelijke factoren die te weinig of onvoldoende hebben bijgedragen aan een goede inburgering en integratie.

Ons is gevraagd met name advies te geven op hoofdstuk 4 en 5 van het beleidskader Beleidsuitgangspunten.

Algemeen

De raden onderstrepen het belang van samenwerking tussen de drie gemeenten en schatten in dat het op zich nemen van de regiefunctie in het proces een goede (en wettelijke) verandering is. Het lijkt ons vooral van belang heel goed te onderzoeken waarom de huidige inburgering niet goed gaat in onze gemeenten en daaruit te leren en conclusies te trekken. Benut de ervaringen van de statushouders en de betrokken organisaties zo optimaal mogelijk, evenals, wat wij van groot belang vinden, *de ervaringen vanuit de lokale bevolking in wijken, buurten en verenigingen.* Dat de gemeenten een pilot zijn gestart om deze gegevens te gebruiken en te gaan werken volgens de nieuwe wet, juichen de raden beslist toe.

Samenwerking

- De afspraken die de gemeenten willen maken met de samenwerkingspartners zijn cruciaal. De partners zullen veelal gaan uitvoeren, dus zorg voor heldere kaders, richtlijnen en afstemming. Ook inzake procesbewaking, periodieke evaluatie en eventuele bijstelling.
- Maak heldere afspraken over al dan niet betaalde inzet geleverd door deze externe partijen. De raden vragen zich tevens af of de gemeente werkelijk kan eisen dat deze organisaties zich alleen op de kerntaken richten en hoe de gemeente toezicht wil houden op samenwerking en afstemming van de uitvoering door de verschillende partners en partijen.
- Zeker wanneer vrijwilligers worden ingezet is helderheid in taken en verantwoordelijkheden nodig. Passende aandacht voor vrijwilligers is een voorwaarde. Wij verwachten dat de uitvoering zeker van (veel) vrijwillige inzet afhankelijk zal zijn. Ook vrijwilligerswerk echter vraagt om voldoende kennis en deskundigheid. Hoe zal hieraan worden tegemoetgekomen

met bijvoorbeeld ondersteuning, training en opleiding op maat? En wie zal er verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en de kwaliteit van deze taken?

Maatwerk

De raden wijzen op het gegeven dat als het toegewezen budget per statushouder is verbruikt wel de plicht blijft bestaan om nieuwkomers te ondersteunen, zodat de inburgering (en/of participatie) niet stil valt of terugvalt.

Regisseur

Wij lezen dat u voornemens bent één centrale regisseur aan te stellen, maar wij vragen ons af of een enkele regievoerder voldoende uren heeft voor het totaal aan werkzaamheden als bv. intake, opstellen PIP, voortgangsgesprekken en rapportages. Ons advies is dan ook de regisseursfunctie, nu en in de toekomst, voldoende te bemensen en de rol en taken van de regisseur/ begeleiders helder te omschrijven, met aandacht en zorg voor voldoende deskundigheid en ervaring.

Cultuur en Psychisch welbevinden

Statushouders/vluchtelingen hebben vaak te maken met psychische problematieken of een andere culturele achtergrond. In de intake moet daar naar ons idee ruim aandacht voor zijn. Degene die de intake doet moet dan ook voldoende deskundig zijn op dit terrein. Wij vinden het belangrijk dat er (binnen het maatwerk) voldoende gelet wordt op culturele en sociaal-medische zaken of achtergronden die belemmerend of beperkend kunnen werken. Daarbij denken we ook aan o.a. de positie van vrouwen en onderlinge discriminatie op grond van geslacht, afkomst, leeftijd. Tegelijkertijd lijkt het ons goed de competenties en talenten die nieuwkomers meebrengen te benutten.

Wij vragen ons af hoe de gemeente hiermee denkt om te gaan.

Sleutelfiguren

De raden ondersteunen van harte de ondersteuning van inburgeraars door oudkomers en door voormalig inburgeraars en vluchtelingen. Mogelijk kunnen zij breed worden ingezet, niet alleen voor de begeleiding maar ook voor het maken van plannen, afspraken enzovoort. Bezien moet worden of hier mogelijkheden liggen dit als betaald werk aan te bieden als mogelijke opstap of katalysator naar de arbeidsmarkt.

Wij juichen het inschakelen van sleutelfiguren toe, echter wel met de kanttekening dat mogelijke malafide praktijken moeten worden voorkomen. Een contract of overeenkomst met bijvoorbeeld een verklaring van integriteit zou hiervoor uitkomst kunnen bieden.

Financiële begeleiding en budgettering

De raden vragen zich af hoe de financiële ondersteuning concreet vorm zal krijgen en of er naast het aanleren van budgetbeheer ook sprake zal zijn van het aanleren van administratieve en digitale vaardigheden. Wij vragen ons ook af of het verkrijgen van voldoende financiële zelfredzaamheid in een relatief kort tijdsbestek voor iedereen mogelijk is. Een periode van zes maanden van financiële begeleiding lijkt ons te kort voor een aantal statushouders. Voor de raden is het lastig in te schatten hoe de financiering gaat verlopen van gezins- en overige migranten. Zal niet door de mogelijke opbouw van schulden en de druk van eventuele terugbetaling de animo om mee te doen onder deze groep afnemen? Wij adviseren u te voorkomen dat er wat dit betreft opnieuw een situatie ontstaat als onder de huidige wet, waarvan inmiddels is aangetoond dat deze niet werkt.

Lokale aanpak

Onder regie valt naar ons idee aansturing, aanpak en uitvoering, procesbegeleiding, resultaatbewaking, handhaving en evaluatie. Wij adviseren u voldoende duidelijk te maken waar de nieuwe wet regelingen voorschrijft die als gemeente opgevolgd en uitgevoerd dienen te worden en waar de wet ruimte laat voor lokale invulling. Is de wet een kaderwet die voldoende mogelijkheden geeft voor lokaal maatwerk in het algemeen en voor lokale kansen en keuzes?

Wij gaan ervan uit dat de gemeente vanuit het verleden nog bekend zal zijn met de regiefunctie omdat deze eerder aan de gemeenten is toebedeeld geweest, namelijk in de jaren voorafgaand aan de invoering van de laatste versie van de Wet Inburgering in 2013. De in die periode opgedane expertise, intern zowel als extern, kan mogelijk mede als richtingwijzer dienen nu de regiefunctie opnieuw bij de gemeente komt te liggen.

Plan Inburgering en Participatie (PIP)
Wat zijn de uitgangspunten bij het opstellen van een PIP? Het Lijkt ons belangrijk de straks te hanteren uitgangspunten helder aan te geven. Wij adviseren u de doelstellingen van een PIP SMART te formuleren.

Wijkteams
Welke rol krijgen de buurtteams precies en zijn zij daartoe voldoende uitgerust in bemensing, in vaardigheden, in vindbaarheid en toegankelijkheid?

Handhaving
Zowel inburgeraar als samenleving hebben belang bij een maximaal positief resultaat. Dat vraagt inzet en inspanning van beide kanten. En mogelijk om sanctionering als afspraken of verplichtingen niet worden nagekomen. Wij adviseren u de handhaving op effectieve wijze vorm te geven, in theorie en in praktijk.

Doelgroep
Het ziet ernaar uit dat er straks een onderscheid zal ontstaan tussen oudewetters en nieuwewetters. Kennelijk is er geen overgangsregeling van toepassing van de ene naar de andere wet. Hoe kan/zal de gemeente, uitgaande van de integratiegedachte, ook de oudkomers meenemen in de nieuwe mogelijkheden van de lokale aanpak, zodat ook zij kunnen profiteren van de regie, aanpak en uitvoering door de gemeente?

Duale trajecten
Duale trajecten kunnen een essentiële bijdrage leveren aan een snelle(re) inburgering en integratie. Ziet de gemeente voldoende mogelijkheden om kwalitatief goede plekken te vinden om ook werkelijk aan iedere inburgeraar een passend duaal traject aan te bieden, niet alleen als programmaonderdeel, maar daadwerkelijk als leerplek gericht op participatie? Welke uitgangspunten gaat of wil de gemeente hierbij hanteren?

Afronding inburgeringstraject
Voor een deel bestaat de afronding van de inburgering uit het behalen van een examen en zo mogelijk doorstroom naar opleiding of werk. Zeker in deze Corona-tijden kan het voor inburgeraars extra moeilijk zijn door te stromen naar werk. Bestaan er, naast de wettelijke, extra voorwaarden waar de inburgeringsplichtige aan moet voldoen? Dit kan zijn het behalen van het diploma binnen bepaalde tijd, het verplicht aanwezig zijn bij lessen enzovoort. Gaat de gemeente hier eisen aan stellen? Wat als het traject toch niet tot succes leidt? Is het dan verwijtbaar aan de inburgeringsplichtige? De raden zijn voorstander van het opleggen van mogelijke sancties. Een gerichte registratie lijkt ons hiervoor nodig (zie ook onder handhaving).

Tot slot
Tenslotte vragen wij ons af of er voldoende aandacht is voor de leeftijdsgroep onder zestien jaar. Kinderen zijn in een aantal gevallen voor hun eigen ontwikkeling en inburgering nogal afhankelijk van de voortgang en de mate van inburgering van ouders. Dat onderstreept het belang van tijdige en succesvolle inburgering van volwassenen ter ondersteuning van de schoolcarrière, participatie en integratie van hun kinderen.

Wij hopen met onze adviezen een bijdrage te hebben geleverd aan de besluitvorming.
We realiseren ons dat het gaat om een beleidskader en dat veel nog uitgewerkt moet worden.
Daarom zien wij onze betrokkenheid daarbij als een meerwaarde.

Met vriendelijke groet,
namens de leden van de Participatieraad en de Raad voor Cliëntenparticipatie,

E.H. Smelik, voorzitter Participatieraad

J.A. Gorter-ten Brink, voorzitter Raad voor Cliëntenparticipatie